

GERBIAMIEJI
LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PIRMININKE,
SEIMO NARIAI,
PILIETĖS IR PILIEČIAI,

2006-ieji tapo dar vienais mūsų demokratinės sistemos išmėginimo metais. Šiandien juos apžvelgdami dar kartą įsitikiname — demokratija neįmanoma be tokių paprastų, tačiau pamatinių dalykų, kaip tikėjimas idealais ir vertybėmis, pasitikėjimas bendrapiliečiais ir valstybės institucijomis, bendros pastangos kurti mūsų valstybę. Kai viešojoje erdvėje nelieka vietos vertybėms, idėjoms ir jų sklaidai, įsigali **visų nepasitikėjimas visais**. Tokioje skandalų, gandų, vienas kito ir savo šalies juodinimo aplinkoje labai sunku kurti piliečių valstybę ir plėtoti demokratinę politiką. Formaliai sėkminga valdžių kaita anaipatol neliudija visaverčio ir modernaus politikos turinio.

Pastarieji metai mums visiems skaudžiai patvirtina šią tiesą — bendrų tikslų, socialinės partnerystės, tikėjimo valstybe ir pasitikėjimo bendrapiliečiais stoka, pilietinis ir politinis susvetimėjimas privedė Lietuvą prie **valstybės tapatybės krizės**.

Apmaudus faktas: dėl politinių ambicijų, kovos dėl valdžios, neprofesionalumo, intrigų, korupcijos ar populizmo nesugebėjome išjudinti nė vienos reikšmingos mūsų šalies vidaus ekonominio ir socialinio gyvenimo reformos. O juk būtent reformos atvertų galimybes sulaikyti bent kiek reikšmingesnę emigruojančių piliečių dalį ir pritraukti naujas užsienio investicijas. Imtis esminių šalies valdymo pokyčių mūsų **neprivertė nei Europos Sąjungos ir NATO narystė, nei įspūdinga finansinė parama** iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų.

Tampame neišnaudotų galimybių valstybe, kuriai kyla kasdien vis akivaizdesnis pavojus tas galimybes prarasti.

Mūsų vidaus ir užsienio politika visada buvo glaudžiai susijusios. Deja, šiandien šios sąsajos įgijo neigiamą atspalvį. Dėl vidaus politikos nesutarimų piliečiai pradeda manyti, kad Lietuvai neverta imtis ir aktyvios užsienio politikos. Kad nesusitvarkius savo namuose nėra prasmės remti demokratiją ir pilietinės visuomenės plėtrą kaimynystėje ar, pavyzdžiui, Afganistane. Nors ligšiolinė mūsų šalies užsienio politika ir buvo sėkminga, tokia tendencija yra grėsminga Lietuvai kaip tarptautinės bendruomenės narei.

Todėl jaučiu pareigą įvardyti pačias opiausias Lietuvos problemas ir būtiniausias veiklos kryptis.

Pirma, turime nedelsdami keisti visuotinį dvasinį Lietuvos klimatą, turime kovoti su visose visuomenės grandyse tyrančia nepagarba, agresija, cinizmu, susvetimėjimu. **Privalome įveikti pavojingai įsivyravusį visuotinį nepasitikėjimą.**

Antra: **būtina kuo sparčiau pasinaudoti Lietuvoje sudarytomis politinėmis ir ekonominėmis prielaidomis kurti šalies gerovę ir spartinti pažangą.** Tam nereikia ieškoti naujų veiklos krypčių. Pasinaudokime unikaliomis galimybėmis, kurias Lietuvai teikia tarptautinio saugumo garantijos, ekonomikos tendencijos, Europos Sąjungos parama. Tada valstybės pažangą pajus kiekvienas.

Esminiu tos pažangos rodikliu laikau piliečių savijautą savo valstybėje, tos valstybės dvasinį ir socialinį klimatą. Deja, Lietuvai šiandien itin stinga solidarumo, pasitikėjimo, pakantumo ir tarp socialinių grandžių, ir tarp valdžios institucijų.

Per keliolika mėnesių atsidengė mūsų parlamentinės valdžios susipriešinimas ir silpnybės. Pamerštant įstatymų leidybos ir parlamentinės kontrolės priedermes, įsitraukta į rizikingus politinius žaidimus dėl įtakos. Šiandien akivaizdu, kad valdžios institucijoms tapo sunku laikytis Konstitucijos ir įstatymų nustatytų ribų.

Ypač skausmingu išbandymu Lietuvai tapo užsitęsę ginčai dėl Valstybės saugumo departamento veiklos vertinimo. Departamento veiklos tyrimas ne tik iškėlė daugybę klausimų dėl parlamentinės kontrolės turinio ir ribų, bet ir išryškino labai svarbų Lietuvos nacionalinio saugumo sistemos trūkumą — saugumą užtikrinančių institucijų veiklos koordinavimo stoką. Turiu rimtų abejonių, ar šio tyrimo metu buvo padaryta viskas, kad būtų išvengta žalos Valstybės saugumo departamentui, kad nebūtų menkinamas užsienio partnerių pasitikėjimas mumis.

Deja, per septyniolika nepriklausomybės metų nesugebėta sukurti darnios specialiųjų tarnybų veiklos koordinavimo ir kontrolės sistemos. Šios funkcijos tebėra išsklaidytos po atskiras žinybas. Turime pripažinti, kad šiandien Lietuvoje nėra institucijos, galinčios vertinti šalies nacionalinio saugumo būklę, išskirti ir analizuoti svarbiausias grėsmes, formuluoti užduotis specialiosioms tarnyboms, aiškiau apibrėžti šių tarnybų atsakomybės ir kontrolės — taip pat ir parlamentinės — ribas. Neabejotina, kad tokia institucija padėtų ateityje išvengti proginės kontrolės ir užkirstų kelią mėginimams ja manipuluoti.

Todėl raginu Seimą aiškiai reglamentuoti parlamentinę kontrolę ir ją aktyviai vykdyti įstatymų ir Konstitucijos nustatytose ribose. Praktika, kai tokie klausimai sprendžiami ir taisyklės nustatomos jau vykstant tyrimui, yra netoleruotina, nes tik sukelia dar daugiau abejonių tyrimo objektyvumu.

Siekiant atkurti pasitikėjimą Valstybės saugumo departamentu mūsų piliečių ir užsienio partnerių akyse, būtina užkirsti kelią bet kokiai galimybei panaudoti departamentą, jo pareigūnus ar surinktą medžiagą politinėms kovoms. Tai, kas įvyko praėjusį rudenį, neturi pasikartoti. Specialioji tarnyba tapo politikų nuomonių ir emocijų įkaite dėl savo kasdienės veiklos, kuomet nešališkai surinkta informacija neįtiko vieniems politikams, bet pasirodė svarbi kitiems. Tokios informacijos nesuderinamumas su kai kurių politinių jėgų siekais įtraukė Lietuvos specialiąją tarnybą į politikos kūrimą. Manau, kad turėjome visi išmokti šią pamoką ir suvokti, kad Valstybės saugumo departamentas, kaip specialioji informacinė tarnyba, tėra papildomas instrumentas valstybės vadovams ir politikams priimant sprendimus užsienio, gynybos bei nacionalinio saugumo politikos srityse.

Tokia padėtis gali turėti ilgalaikių neigiamų padarinių. Seimui įnikus į debatus dėl Valstybės saugumo departamento, liko apleistos kitos tiesioginio jo darbo sritys, sustojo būtinos permainos. Bet sutelkus visą dėmesį tik į vieną problemą ir nesiimant būtiniausių reformų mums gresia pavojus iššvaistyti sukauptą potencialą ir atsilikti nuo kitų Europos Sąjungos naujokių. Vis dažniau pastebiu ydingą tendenciją nuolat atidėti prisiimtų įsipareigojimų įvykdymo terminus. To padarinys — stringančios reformos, nerealizuotos galimybės, menkas piliečių pasitikėjimas valdžia ir pačia valstybe.

Svarbiausias sritis, kurios turi būti reformuotos, įvardijau Seimui dar kadencijos pradžioje. Tai sveikatos apsauga, mokslas ir studijos, teismų sistema.

Siekiant poslinkių šiose srityse, buvo pateikta nauja Teismų įstatymo projekto redakcija, įvyko ne vienas susitikimas sveikatos apsaugos ir aukštojo mokslo reformų klausimais, buvo aptariami galimi raidos modeliai, plėtojamos idėjos. Tačiau ir vėl pritrūko rimtoms permainoms būtinų bendrų pastangų, produktyvaus Seimo ir Vyriausybės darbo.

Gerbiamieji Seimo nariai, akivaizdu, kad nepajudėjome nė per žingsnį. Be Jūsų ryžto įsitraukti į reformų procesus šios permainos liks tik kalbos.

Kad reformos paspartėtų, būtinas Vyriausybę remiančių jėgų sutarimas ir veiklos stabilumas. Tai įmanoma tik ieškant bendrų sprendimų, tariantis, o ne siekiant primesti savo požiūrį. Deja, šiandien Vyriausybė labiau susitelkusi ne ties reformomis, o ties savo pačios išlikimo klausimu.

Viena vertus, net ir tokia padėtis mažumos Vyriausybės neatleidžia nuo atsakomybės ir prisiimtų įsipareigojimų. Kita vertus, kviečiu pačias partijas atsakingiau vertinti Vyriausybės stabilumo klausimą, kadangi, nesant sutarimo Seime, ji vargu ar išdrįs imtis ryžtingų sprendimų. Aš savo ruožtu pačią Vyriausybę vertinsiu tik pagal nuveiktus darbus ir reformų spartą. Tikiuosi, kad dabartiniam ministrų kabinetui užteks politinės valios ir ryžto pereiti nuo pažadų prie jų realizavimo ir aktyvios veiklos. Stabilumas, virstantis stagnacija, Lietuvai nebuvo ir nebus priimtinas.

Akivaizdu, kad vykdomų reformų sparta — tikrai nepatenkinama. Ypač giliai įstrigusi visiems Lietuvos žmonėms aktuali sveikatos apsaugos reforma. Manau, kad tai lemia baimė priimti nepopuliarius, tačiau būtinus sprendimus, be kurių ši sistema negali tobulėti ir tarnauti pacientams.

Dažnai girdžiu sakant, kad sveikatos reforma vyksta, kad tai liudija gydymo įstaigų restruktūrizavimas ir medikų atlyginimų kėlimas. Taip, restruktūrizavimas — teigiamas reiškinys, tačiau tik tada, kai jis yra natūralus, sąlygojamas pažangesnių gydymo technologijų ir ekonomikos dėsnių, o ne centrinės valdžios sprendimų. Tuo tarpu pirmasis etapas tik išryškino sistemos trūkumus. Buvo stambinamos ir taip didelės gydymo įstaigos, ribojama konkurencija, mažinamas paslaugų prieinamumas. Procesas praktiškai nukreiptas vien į lėšų taupymą, tuo tarpu pacientai priversti patys ieškoti aplinkinių kelių gauti geros kokybės paslaugas. Todėl natūraliai kyla klausimas: kam skirta tokia reforma?

Ne kartą sakiau, kad šiandien medikų darbo užmokestis neišlaiko jokios kritikos. Tačiau esu įsitikinęs: jis turi priklausyti nuo darbų krūvio ir teikiamų paslaugų kokybės, o ne nuo politikų valios.

Visos ankstesnės vyriausybės pripažino, kad brangstant technologijoms ir senstant visuomenei išlaidos sveikatos apsaugai ateityje tik didės. Tačiau delsiama pripažinti, kad valstybė nepajėgia ir nepajėgs patenkinti nuolat augančių poreikių. Būtina nedelsiant ieškoti būdų racionalizuoti išlaidas ir pritraukti privačias lėšas. Kartu reikia toliau tobulinti privalomąjį sveikatos draudimo modelį, kuris teiktų galimybę plėsti papildomą draudimą ir kurti mechanizmą, neoficialias priemokas už paslaugas paverčiantį oficialiomis.

Pasigendu ir aiškios socialinės politikos, kuri skatintų žmones pasitikėti savo jėgomis. Būtina neatidėliotina ir esminė socialinės politikos reforma, kuri orientuotų piliečius nuo pajamų iš pašalpų į pajamas iš darbo. Sąlygos tam šiuo metu itin palankios, nes dėl ekonominės emigracijos nedarbo lygis sumažėjęs, o galimybės įsidarbinti išaugusios.

Susitikdamas su žmonėmis, dažnai girdžiu priekaištą, esą valdžiai rūpi tik asocialios šeimos, o tvarkingos, tačiau sunkiai besiverčiančios ir nustatyta pajamų bei turto normatyvą vos viršijančios šeimos apeinamos. Naujausi tyrimai taip pat rodo, kad skurdas neretai perduodamas iš kartos į kartą, kad dažna socialiai remtina šeima, patekusi į skurdo spąstus, nebėgali, o kartais ir nebenori iš jų išsivaduoti.

Liaukimės vardyti visiems gerai žinomas problemas ir aptarinėti skurdo mažinimą. Pagaliau imkimės tikros veiklos.

Savivaldos institucijos kartu su vietos bendruomenėmis privalo pradėti kurti lankstų socialinių paslaugų tinklą. Tik taip galėsime apsaugoti šeimas nuo socialinės atskirties ir skurdo. Skatinant piliečių savarankiškumą ir asmeninę atsakomybę už savo gyvenimą mažės jų priklausomybė nuo valdžios malonės. Kartu mažės ir politikų galimybės prieš rinkimus populistiskai manipuliuoti didesnių pašalpų pažadais.

GERBIAMIEJI,

Siekdami išlaikyti konkurencingą ekonomiką, negalime pamiršti — gyvename bendros Europos rinkos sąlygomis, o ateityje vis labiau integruosimės į pasaulinę rinką. Deja, valstybės institucijos dažnai eina lengviausiu keliu, įsivaizduodamos, kad naujovėms kurti ir skleisti užtenka tik finansinės paramos. O kur sprendimai, sudarantys palankias sąlygas investicijoms? Skelbiamas siekis plėtoti Lietuvoje aukštosiomis technologijomis ir kvalifikuota darbo jėga grindžiamą verslą, tačiau iki šiol nesiryžtama nustatyti vadinamąsias SoDros įmokų lubas. Betgi daug kartų buvo sutarta, kad jos labai daug prisidėtų prie šalies konkurencingumo!

Ne kartą esu pabrėžęs, kad siekiant reformuoti socialinę sistemą ir kurti kvalifikuotu darbu, žiniomis ir aukštosiomis technologijomis paremtą Lietuvos ekonomiką, būtina mokslo ir studijų sistemos reforma. Ji turėtų skatinti verslo ir mokslo jungtis, kad mūsų rengiami specialistai gebėtų konkuruoti darbo rinkoje. Akivaizdu, kad siekiant palaikyti stabilų verslo

plėtrą būtina investuoti į darbuotojus. Valstybė čia gali prisidėti sudarydama teisingas prielaidas privačiam kapitalui įsiliesti į švietimo sistemą. Kuo anksčiau rasis ryšys tarp verslo ir mokymo institucijų, kuo aktyviau mokslo laimėjimai bus taikomi versle, tuo greičiau augs šalies konkurencingumas ir spartės modernios žinių visuomenės kūrimasis. Būtina ta pačia kryptimi kreipti ir stiprinti profesinį rengimą. Tik šiuolaikiška, priartinta prie verslo profesinio rengimo sistema plės jaunimo galimybes rinktis mokymosi profilį ir mažins menkai motyvuotų studentų skaičių aukštosiose mokyklose.

Beje, šiandien tarp pirmojo šimto geriausiai vertinamų pasaulyje universitetų nėra nė vieno Lietuvos universiteto. Jei artimiausiu metu požiūris į aukštąjį mokslą ir universitetus nesikeis, Lietuva ilgam įstrigs vakarykštės dienos realijose ir administracinėse bei politinėse kovose. O tai galutinai atstums kūrybingiausius Lietuvos mokslininkus. Esu tikras, kad prie esminių akademinės aplinkos permainų prisidėtų reali aukštųjų mokyklų konkurencija. Būtų tikslinga taikyti mokyklų sistemoje pasiteisinusių lėšų ėjimo paskui studentą principą, įtraukiant į studijų finansavimą ir pačius studentus bei verslo struktūras. Būtina plėtoti ir paskolų sistemą, kad aukštasis mokslas netaptų tik turtingųjų privilegija.

Formaliai aukštojo mokslo sistemos reforma vyksta. Pernai priimtas „Aukštojo mokslo sistemos plėtros planas 2006 – 2010 metams“, patvirtintos ir šio plano įgyvendinimo priemonės. Tačiau praktinių aukštojo mokslo pokyčių nepastebime iki šiol. Metų pradžioje parengtas politinių partijų susitarimo dėl mokslo ir studijų sistemos pertvarkos projektas šiandien praktiškai niekur neminimas. Noriu priminti, kad politinės partijos, ven-

giančios atsakomybės pradėti realias permainas, turi ir turės prisiimti atsakomybę už stringančias reformas, už nuostolius, kuriuos dėl mokslo ir studijų sistemos netobulumo šiandien patiria ir ateityje patirs Lietuva.

Kviečiu partijas apsispręsti ir sutarti dėl būsimo mokslo ir studijų sistemos modelio ir dar šioje Seimo sesijoje priimti būtinas įstatymų pataisas. Turime nusiteikti, kad šių metų rugsėjo 1-oji taptų pertvarkos pradžia, o kitų metų biudžetas būtų orientuotas į esminius mokslo ir studijų sistemos pokyčius.

Kartoju: delsdami šiandien, skelbiame nuosprendį mūsų ateities kartoms. Kur, jei ne jaunimo lavinimo įstaigose, slypi pilietinės ir solidarios, bendrų vertybių telkiamos visuomenės kūrimosi, europietiško sąmoningumo, patriotizmo ugdymo galimybės?

Išskirtinis vaidmuo čia tenka humanitariniams ir socialiniams mokslams. Apie tai kalbėta daugybę kartų, tačiau tikrovėje humanistika iš esmės žeminama ir laikoma vadinamųjų „tikrųjų“ mokslų išlaikytine. Kokias kultūros vertybes, kokį kritišką mąstymą ugdome tokiomis sąlygomis? Ar Lietuvai apskritai dar reikalingas humanitarinis išsilavinimas? Ar reikalingi piliečiai, gebantys kritiškai analizuoti mūsų ir mūsų kaimynų praeitį ir dabartį, nepasiduodantys manipuliacijoms, suprantantys demokratinių vertybių svarbą ir pasirengę jas ginti?

Užsiminiau apie patriotinį auklėjimą — deja, jis beveik atsidūrė nuosalyje. Lietuva, gindama savo ekonominius ar politinius interesus, pamiršta tokias vertybes, kaip tautos atmintis ir pagarba kovų už laisvę aukoms,

pasitikėjimas valstybe, didžiavimasis ja. O juk būtent dorovinės vertybės ir tautinis sąmoningumas lemia tautų galimybes ir valią realizuoti pamatines teises. Paradoksas, tačiau nepriklausomoje Lietuvoje viena po kitos auga kartos, neturinčios nei visuotinio tautos istorijos vaizdinio, nei egzistencinės laisvės pajautos. Kita vertus, ar galime kaltinti švietimo ir ugdymo įstaigas, jei viešajame gyvenime iki šiol veikia vertybes atvirai ignoruojantis požiūris į sovietinės okupacijos sąlygomis vykdytus nusikaltimus. Lietuvai tikrai garbės nedaro ksenofobijos apraiškos. Visuomenė, neturinti drąsos atvirai žvelgti į savo istoriją, neturinti valios perduoti iš kartos į kartą savo patirtį, niekada nebus atvira ir solidari.

Laisvų, kūrybingų, plataus akiračio piliečių bendruomenės neįsivaizduojame be kultūrinio dėmens. Todėl raginu aktyviau formuoti kultūros politiką, kurios neatskirama dalis būtų bendradarbiavimas su savivaldybėmis, spartinantis regioninių iniciatyvų įsiliejimą į bendrą šalies kultūrinį gyvenimą ir padedantis jį kurti ne tik didmiesčiuose. Pabrėžiu: tik įtraukti į kultūros procesą piliečiai ugdysis solidarumą ir pilietiškumą. Būtina pasiekti, kad jie pasijustų visaverčiai savo bendruomenės nariai ir kad ta bendruomenė, vardu Lietuva, nemažėtų taip sparčiai.

Dažnas emigrantas patvirtina palikęs Lietuvą ne vien dėl ekonominių priežasčių, bet ir dėl aplinkos — socialinių ryšių nebuvimo, visuotinės nepagarbos, piliečių tykančios biurokratinės agresijos. Dėl nevilties ją įveikti ir apginti savo teises, savo interesus, savo žmogiškąjį orumą.

PONIOS IR PONAI,

Teisingumą turi užtikrinti nepriklausoma, skaidri, efektyvi ir atvira visuomenei teismų sistema. Siekiant sugrąžinti visuomenės pasitikėjimą teisingumu, būtina taisyti akivaizdžius teismų sistemos trūkumus, antraip ir toliau bus nepasitikima nei teismais, nei pačia valstybe, o Konstitucijoje įtvirtintos asmens teisės ir laisvės liks tušti žodžiai.

Kreipiuosi į Seimo narius ir prašau paspartinti Teismų įstatymo projekto svarstymą. Šio svarbaus įstatymo tikslas — garantuoti nepriklausomą ir efektyvų teismo institucijos darbą ir atskaitingumą visuomenei. Kartu siūlyčiau apgalvoti ir mechanizmą, kaip palengvinti galimybes pasiekti Konstitucinį Teismą piliečiams, pasiryžusiems ginti savo konstitucines teises.

Gerų pavyzdžių, kai veiklių piliečių pastangomis Konstitucinis Teismas institucijų sprendimus pripažino prieštaraujančiais Konstitucijai, yra ne vienas. Kuo daugiau piliečių patikės, kad jų nuomonės ir teisių realiai paisoma ir kad juos gina teisinė sistema, tuo greičiau atgausime pasitikėjimą savo valstybe.

Pastaruoju metu politikoje ir viešojoje erdvėje vis labiau įsivyrėja teisinis nihilizmas ir nepagarba įstatymams. Vieši kaltinimai korupcija ir kitais nusikaltimais, teisėtumo požiūriu abejotini sprendimai, deja, tampa mūsų politikos kasdienybe. Neabejotina, kad operatyvi teisėsaugos reakcija ir darnus darbas ne tik padėtų išvengti nereikalingos įtampos, bet ir užkirstų šiems reiškiniams kelią. Kreipiuosi į visų teisėsaugos institucijų vadovus: jums patikėta teisėtumo priežiūra valstybėje, todėl jūsų pareiga — garantuoti, kad įstatymai galiotų visiems. Teisės normų poveikio neturėtų slopinti net pačios stambiausios valdžios institucijų sienos.

Šiame kontekste verta svarstyti ir piliečių galimybių ginti savo teises plėtrą. Deja, šiandien Konstitucijos norma, kad valdžios institucijos tar nauja žmonėms, yra skambi frazė, o ne praktinė valdžios institucijų veik los nuostata. Čia ir slypi biurokratinio piktnaudžiavimo, teisės aktų ir nu statytų terminų nesilaikymo, formalaus požiūrio į žmonių problemas prie žastys. Valstybės institucijos dažnai vadovaujasi savo, bet ne piliečių in teresais, todėl pastarieji jaučiasi visiškai priklausomi nuo sudėtingų biu rokratinių procedūrų.

Būta ne vieno atvejo, kai už piktnaudžiavimus ir aplaidumą atsako ne sprendimus priėmę asmenys, bet bevardė „sistema“.

Taip kaltininkai išvengia atsakomybės, o valstybė ir piliečiai patiria nuostolius. Taip sudaromos idealios sąlygos korupcijai.

Savarankiškumo ir gebėjimo rūpintis savimi stoką liudija žemiausias mūsų piliečių verslumo lygis Europoje. Jį kelti galima tik šalinant biurokratinės kliūtis, gerinant investicinę aplinką. Pernai rugsėjį pateikiau Premjerui kon krečių principinių pasiūlymų, kaip veiksmingai mažinti biurokratizmą. Ne paisant šios problemos keliamų grėsmių ir Vyriausybės pažadų, kol kas ne matyti ryžtingų pastangų įveikti šį reiškinį. Todėl visiškai suprantamas vi suomenės nusivylimas žodine, o ne realia kova su korupcija.

Iškalbingas korupcijos išsikerojimo pavyzdys — nepateisinamai il gai užsitęsęs teisių į žemę atkūrimo procesas.

Jį galima laikyti vienu nesėkmingiausių ir neskaidriausių projektų atkurtoje Lietuvoje. Šiam procesui trūko nuoseklaus reglamentavimo, efektyvios priežiūros, o tai savo ruožtu leido piktnaudžiauti įstatymų spragomis.

Negana to, dar nebaigus žemės reformos — ne visiems savininkams gražinus jiems priklausantį turtą, lengvatinėmis sąlygomis jau pardavinėjama visų Lietuvos piliečių nuosavybė — valstybės žemės ūkio paskirties žemė. Tai daroma paskubomis, neatsižvelgus į strateginius valstybės interesus ir neapsisprendus dėl palankiausių sąlygų moderniam ir konkurencingam ūkiui. Tokiu būdu netrukus Lietuvos visuomenė gali likti be poilsio skirtų parkų ir miškų, paežerių ir paupių.

Atsižvelgdamas į skundus, kurių daugybę gaunu dėl žemės gražinimą reguliuojančių institucijų veiklos, raginu numatytu laiku — iki šių metų pabaigos — kuo skaidriau užbaigti šį procesą ir pagaliau likviduoti vieną piktybiškiausių korupcijos židinių.

Šių metų sausio pradžioje sudaryta Vyriausybės darbo grupė buvo įpareigota Vyriausybės Strateginio planavimo komitetui pateikti siūlymus, kaip greičiau ir efektyviau baigti žemės reformą. Tačiau pasiūlymų iki šiol nepateikta ir jokių sprendimų nepriimta.

Dėl užsitęsios ir neskaidrios žemės reformos netenkame milijardų litų, kurių taip reikia švietimui, sveikatos apsaugai ir socialinėms reikmėms. Tačiau liūdniausia, kad tokiu būdu įteisinama stipriojo teisė, diskredituojamos dorovinės vertybės. Žmonių akyse prarandame pasitikėjimą valdžia, o kartu — ir valstybe. Kad būtų atkurtas teisingumas, padarytos klaidos turi būti pripažintos ir ištaisytos.

Ypač didelę grėsmę viešajam interesui kelia sritys, kur korupciniai ryšiai sieja valstybės ir verslo institucijas. Todėl raginu teisėsaugą, Seimą ir Vyriausybę ypač atidžiai stebėti viešųjų pirkimų ir Europos Sąjungos lėšų skirstymo skaidrumą.

Būtina peržiūrėti ir paramos žemės ūkiui politiką, kad ūkininkai gautų galimybę patys, be valstybės pagalbos atlaikyti stichijų daromus nuostolius. Valstybė nepajėgi kompensuoti kiekvienos stichinės nelaimės žalą, todėl būtinas pasėlių draudimas. Parama žemės ūkiui turėtų skatinti efektyvų ūkininkavimą, gebėjimą prisiimti verslo riziką, įvertinant ir pasaulinę konkurenciją.

Baigta žemės reforma atvers galimybę panaikinti valdymo funkcijų dubliavimą apskrityse. Vis aiškiau matyti, kad apskritys užsiima veikla, kurią pajėgtų atlikti savivaldybės — ir savo jėgomis, ir per regionines atstovų tarybas, koordinuojančias bendrus savivaldybių projektus. Todėl raginu Seimą ir Vidaus reikalų ministeriją per 2008 metų pavasario sesiją priimti teisės aktus, panaikinančius apskritis. Manau, tai — tik politinės valios klausimas.

GERBIAMIEJI SEIMO NARIAI,

Kalbant apie finansų politiką, galima pasidžiaugti, kad pagaliau realiai imtasi mažinti mokesčius, nors tam ryžtis aktyviai raginau dar prieš porą metų. Tai suteikė papildomų postūmių ekonomikos plėtrai, o įplaukos į biudžetą, priešingai nuogąstavimams, nesumažėjo. Atvirkščiai — buvo surinkta daugiau pajamų nei planuota, ir, manau, būtų neteisinga teigti, kad tą lėmė vien tik didėjantis darbo užmokestis.

Jei norime, kad toks augimas tęstųsi, turime nesustoti pusiaukelėje. Tad raginu ryžtingiau mažinti ir darbo jėgos apmokestinimą. Manau, tikslinga dar kartą peržiūrėti mokesčių sistemą ir surasti galimybių gyventojų pajamų mokesčių sumažinti iki 20 nuošimčių jau nuo kitų metų. Kartu turėtų būti dar kartą įvertintas lengvatų sąrašas, peržiūrėtos biudžeto programoms skiriamos lėšos, kitaip sakant, biudžetą reikėtų subalansuoti, kad būtų užkirstas kelias dirbtiniam kainų augimui ir ekonomikos „perkaitimui“.

Kreipiuosi į Vyriausybę — tikiuosi, kad pagaliau bus įvykdytas pažadas sudaryti efektyvų, į rezultatus orientuotą kitų metų biudžetą. Tokį biudžetą, kad mokesčių mokėtojų pinigai būtų racionaliai panaudoti svarbiausiems šalies tikslams ir gyventojų poreikiams tenkinti — socialinei infrastruktūrai kurti, piliečių verslumui bei administraciniam gebėjimams skatinti ir ilgalaikiams valstybės įvaizdį stiprinantiems projektams įgyvendinti.

GERBIAMIEJI,

Pasigendu aktyvesnių valstybės pastangų pritraukti į Lietuvą užsienio investicijas ir turistų srautus bei pažindinti pasaulį su Lietuvos kultūra. Mokykimės kurti valstybės įvaizdį iš kaimynų. Drąsus šalies pažangą skatinančių naujovių taikymas gali ne tik duoti materialios naudos, bet ir garsinti šalį pasaulyje, skatinti domėjimąsi ja, sudaryti sąlygas iš paramos gavėjos tapti paramos teikėja.

Šiomet prasidėjo naujas 2007 – 2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos programavimo etapas. Mums atsiveria unikalios galimybės derinant Europos Sąjungos struktūrinę paramą su reformomis šalies viduje

siekti jau anksčiau mano kelto strateginio tikslo — ekonomiškai pasivyti Europą. Kartu randasi ir istorinė galimybė vykdyti kitus, ne mažiau svarbius įsipareigojimus, stiprinti valstybės įvaizdį. Kaip žinome, 2009–aisiais Lietuva minės tūkstantmetį, o Vilnius taps Europos kultūros sostine. 2011 metais Lietuvoje vyks Europos vyrų krepšinio čempionatas, o 2013–aisiais, Lietuvai perėmus pirmininkavimą Europos Sąjungai, čia vyks europinės svarbos susitikimai. Šie renginiai ne tik pritrauks į Lietuvą daug žmonių, bet ir pareikalaus lėšų, patikrins mūsų gebėjimus organizuoti ir administruoti tokio masto renginius. Raginu Vyriausybę, vengiant siaurų žinybinių interesų, realizuoti atsiveriančias galimybes, kuruoti ir koordinuoti užsibrėžtų tikslų įgyvendinimą, kad Lietuva prisistatytų pasauliui kaip moderni, patraukli investicijoms valstybė. Nesugebėjimas tinkamai įsisaivinti Europos Sąjungos lėšas būtų neatleistina klaida.

Sėkmingu laikyčiau „Mažeikių naftos“ pardavimą. Gautos lėšos leido tesėti valstybės prisiimtus finansinius įsipareigojimus piliečiams ir žengti tvirtą žingsnį didesnio Lietuvos energetinio saugumo link. Tačiau turime ir toliau nuosekliai dirbti, įgyvendinti ir kitus strateginius energetikos projektus.

Mūsų gebėjimas siekti strateginių tikslų glaudžiai susijęs su tuo, kiek efektyviai bendradarbiausime su savo kaimynais ir jais remsimės. Tik veikdami išvien pajėgsime sujungti su Europa energetinę salą, kurioje dabar atsidūrusi Lietuva. Pernai šioje srityje buvo pasiekta daug teigiamų poslinkių. Tai — minėtas „Mažeikių naftos“ pardavimas Europos partneriams, susitarimai su Lenkija dėl dujų ir elektros tiekimo sistemų sujungimo, Lietuvos, Lenkijos, Latvijos ir Estijos planai bendromis jėgomis statyti naują atominę elektrinę.

Bendri projektai su kaimyninėmis valstybėmis laikytini tiek Lietuvos energetikos, tiek visos mūsų užsienio politikos prioritetu.

Vertindami Lietuvos dabartį tarptautiniame kontekste, galime džiaugtis — principingos diplomatijos pastangomis mūsų valstybė įsitvirtino pasaulyje, mūsų veiklą supranta ir palaiko partneriai, tarptautinė bendruomenė.

Baltijos regionas daugeliui kaimynų Europos rytuose tapo sektinu regioninės integracijos modeliu. O Vilniaus konferencija jau laikoma geriamu forumu, kur stiprinami kaimyniški naujų Europos demokratijų ryšiai ir diskutuojama, kaip kurti naują, vertybėmis ir principais grįstą bendradarbiavimą su Rusija, kaip Europai vienu balsu kalbėti su šia strategine kaimyne.

Turime neiššvaistyti šios patirties ir išlaikyti Lietuvos, kaip patikimos euroatlantinės partnerės, statusą. Todėl būtina, kad užsienio politika ir toliau išliktų koordinuota, o atskiros ministerijos nesiimtų savarankiškai vykdyti užsienio politikos funkcijų.

Pernai pasiekėme keletą tikrai svarių laimėjimų. Įgyta teisė prisijungti prie Šengeno erdvės, naftos tiekimo klausimai pradėti spręsti įtraukiant visą Europą. Tai liudija, kad nuosekli ir tikslinga veikla, kalbėjimas vienu balsu lemia Lietuvos interesų sėkmę. Ateityje tiesiog neturime teisės kartoti tokių nesėkmių kaip nesugebėjimas įsivesti eurą. O juk bendrų Europos pinigų naudą jau šiandien galėjo pajusti tiek verslas, tiek piliečiai.

Būtina atlikti namų darbus ir ruošiantis pirmininkauti Europos Sąjungai 2013 metais. Esu tikras, kad Lietuvos pirmininkavimas Jungtinių

Tautų Ekonominių ir socialinių reikalų tarybai šiais metais dar kartą patvirtins pasauliui Lietuvą esant aktyvią, atsakingą ir kūrybingą tarptautinės bendruomenės veikėją. Mums visiems tai suteiks vertingos lyderystės patirties, kurią galėsime pritaikyti 2013–aisiais.

Šiandien Lietuvos užsienio politikos veikla veda dviem kryptimis. Pirmą — kartu su strateginiais partneriais kaimyninėse Baltijos valstybių sostinėse, Varšuvoje, kaip ir visoje Europos Sąjungoje bei Vašingtone siekti efektyvių sprendimų mūsų regiono integracijos gilinime ir glaudesnių saitų su Vakarų Europa. Antra — papildyti užsienio politikos kraitį naujomis politinėmis ir saugumo partnerystėmis Rytuose bei Pietų Kaukaze.

Prisidėdami prie naujovių ir vertybių sklaidos mūsų rytuose, padėdami vykdyti reformas ar planuodami bendras infrastruktūras, darome gerą darbą ir sau, ir kaimynams. Mums svarbu, kad Baltarusija nebūtų atskirta nuo Europos vien dėl jos vadovybės veiksmų. Galima sakyti, taip tęsiama mūsų istorinė misija: būti šalimi, jungiančia turtingas tos pačios civilizacijos Rytų ir Vakarų kultūras, kurių įvairovė ir vienovė yra didelis mūsų turtas.

Jau supratome, kad narystė Europos Sąjungoje ir NATO nebuvo vien tik savitiksliis kelias, bet greičiau reikšmingas instrumentas modernizuojant mūsų valstybę. Tačiau įgyvendinta euroatlantinė integracija neturi būti siaurai suvokiama vien kaip europinės gerovės ir vakarietiško gyvenimo standartų atsiradimas mūsų kasdieniame gyvenime.

Paradoksalu ir keista, tačiau šiandien platesnės, pamatinės tapatybės Europos Sąjungos ir NATO erdvėje labiausiai trūksta. Prieš dešimtmetį pasirinktas užsienio politikos kelias ir žygio šiuo keliu tempas, lėmęs įspūdingus pokyčius mūsų valstybėje, turi būti grindžiamas reformomis,

kurios taptų sektinu pavyzdžiu mūsų partneriams ir visai Europos Sąjungai. Visomis ekonominės ir institucinės pažangos priemonėmis turime padėti kaimyniniam regionui Rytuose įtvirtinti saugumą ir stabilumą. Tai neabejotinai mažins grėsmių Lietuvos žmonėms, Lietuvos valstybingumui, Lietuvos ūkiui tikimybę.

GERBIAMIEJI,

Septyniolikos Lietuvos nepriklausomybės metų patirtis liudija, kad atkurti valstybės laisvę lengviau negu išsilaisvinti patiems, nepasiduoti įtakoms.

Šiandien Lietuvos piliečiui labiausiai trūksta solidarumo, savo vertės pajautimo. Tik puoselėdami visus laisvės ir savarankiškumo daigus sukursime piliečių, o ne valdytojų ir pavaldinių valstybę. Pasitikėjimo ir pilietinio solidarumo ugdyimas tiesiausias kelias įveikti valstybės tapatybės krizę ir visus kitus iššūkius.

Visada tvirtinau ir dabar esu įsitikinęs ateities perspektyvą turi tik tokia politika, kuri grindžiama pagarba piliečiui ir valstybei. Piliečių pasitikėjimas ir rinkėjų valia įpareigojo mus bendromis jėgomis kurti tokią politiką. Tad jauskime atsakomybę nenuvertinti ir nenuvilti šio žmonių pasitikėjimo. Jauskime atsakomybę kantriu ir sutelktu darbu keistis ir keisti Lietuvą. Kurti pasitikėjimo Lietuvą.